

Natuurtoets Ypeloseweg, Wierden

Concept

Opdrachtgever:

Dienst Landelijk Gebied
De heer Drent
Postbus 10051
8000 GB Zwolle

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 6038

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Vincent de Lenne	Sharon Boekhout	14-11-2012

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkeling	4
3. NATUURWETGEVING	5
3.1 Flora en faunawet beschermt flora- en fauna	5
3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	5
3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermde gebieden.....	6
4. METHODE.....	7
4.1 Bureauonderzoek	7
4.2 Terreinonderzoek	7
5. BESCHERMDE SOORTEN	8
5.1 Flora.....	8
5.2 Zoogdieren	8
5.2.1 Vleermuizen	8
5.2.2 Grondgebonden zoogdieren	9
5.3 Vogels.....	10
5.4 Amfibieën, reptielen en vissen	12
5.5 Ongewervelden	12
6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	13
6.1 Natura 2000-gebieden en EHS	13
6.2 Beschermde soorten	13
6.3 Broedvogels vragen om aandacht bij uitvoering	14
6.4 Advies boerenzwaluw.....	14
6.5 Eindconclusie	14
6.6 Samenvatting.....	14

LITERATUURLIJST

BIJLAGE 1 DE FLORA EN FAUNAWET

1. INLEIDING

De initiatiefnemer is voornemens meerdere schuren te slopen aan de ypeloseweg 23 te Wierden. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling in het plangebied is een toetsing van de plannen noodzakelijk aan de natuurwetgeving. Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, duidelijkheid te verkrijgen welke effecten de voorgenomen ontwikkelingen hebben op de aanwezige natuurwaarden en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen te bepalen. Figuur 1 geeft de ligging en begrenzing van het plangebied weer.

Figuur 1: Projectlocatie en begrenzing

2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 Huidige situatie

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een erf dat wordt omringd door groenstructuren. De bebouwing op het erf bestaat grotendeels uit voormalige varkensschuren (7 schuren, waarvan er één gedeeltelijk als opslag voor landbouwvoertuigen wordt gebruikt). De overige stalen staan leeg. Daarnaast is een schuur aanwezig die als werk/opslagschuur wordt gebruikt en staat een woning op het erf. Tussen de varkensschuren en langs de randen van het erf zijn veel groenstructuren aanwezig. Deze bestaan voornamelijk uit jonge opslag van schietwilg en berk.

De ruimere omgeving bestaat uit een redelijk kleinschalig landschap met veel groenstructuren (lanen, singels houtwallen en bosjes).

Afbeelding 1: werk en opslagschuur

Afbeelding 2: grote schuur die deels als opslagplaats dient en deels uit varkensstal bestaat.

Afbeelding 3: een van de te slopen varkensschuren.

Afbeelding 4: een van de te slopen varkensschuren.

Afbeelding 4: een van de te slopen varkensschuren met deels pannendak

Afbeelding 2: groenstructuren tussen de varkensschuren.

2.2 Ruimtelijke ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling bestaat uit het slopen van alle aanwezige schuren op het erf. De woning op het erf zal wel gehandhaafd blijven. Een groot deel van de aanwezige groenstructuren op het erf zullen waarschijnlijk verdwijnen ten aanzien van de ontwikkeling. Het gaat hier om jonge opslag van voornamelijk schietwilg en berk. In de nieuwe situatie worden een aantal woonkavels gerealiseerd binnen het plangebied.

3. NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

3.1 Flora en faunawet beschermt flora- en fauna

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet van toepassing. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal

vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is daarom geen ontheffing nodig. Op deze groep van soorten wordt in dit onderzoek niet uitgebreid ingegaan. Voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de aanwezige beschermde soorten van de Flora- en faunawet binnen het plangebied.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ligt op meer dan 6 kilometer van het plangebied (Wierdense veld). Gezien de aard en de zeer geringe omvang van het voornemen worden met de ruimtelijke ontwikkeling geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden verwacht. Een toetsing aan de natuurbeschermingswet is niet noodzakelijk.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermde gebieden

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het projectgebied grenst aan EHS-gebied. Het gebied ten noorden en oosten van het plangebied (langs de doorbraak) is aangewezen als nieuwe natuur gerealiseerd. Met de voorgenomen kleinschalige ontwikkeling worden negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS echter uitgesloten. Er vinden geen ontwikkelingen plaats in de EHS. Daarnaast vinden geen ontwikkelingen plaats (significante toename van geluid, vermesting etc) die negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS kunnen hebben. Een EHS- toetsing is niet noodzakelijk.

4. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

- Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen. Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.
- De website www.waarneming.nl en www.telmee.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites hun natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

4.2 Terreinonderzoek

Het veldbezoek op 1 november 2012 was verkennend van aard, waarbij aan de hand van de aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is bepaald. Het veldbezoek overdag uitgevoerd. Het veldbezoek is door V. de Lenne, ecologisch adviseur bij Eelerwoude uitgevoerd, onder gunstige weersomstandigheden (bewolkt en weinig wind).

5. BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen binnen het plangebied. Gezien de voedselrijke omstandigheden worden deze ook niet verwacht. De vegetatie die voorkomt in het plangebied bestaat uit algemene soorten als ridderzuring, witbol, vogelmuur en andere kruiden die gebonden zijn aan verstoorde of verrijkte milieus.

Effecten en ontheffing

Beschermde plantensoorten worden op basis van de aangetroffen biotopen niet verwacht, aangezien geschikte groeiplaatsen voor beschermde soorten ontbreken.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Het projectgebied is tijdens het veldbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Op basis van de actuele verspreiding van vleermuizen en de situatie in het projectgebied kunnen de volgende soorten verwacht worden: gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis en eventueel gewone grootvleermuis en watervleermuis. Bij het onderzoek wordt onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen o.a. de volgende functies hebben:

- Kraamverblijfplaats
- Winterverblijfplaats
- Paar- en baltsverblijfplaats

- Zomerverblijfplaats

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan het klimaat, toegankelijkheid en expositie ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit meestal woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Verblijfplaatsen in het plangebied

De te verwijderen beplanting binnen het plangebied bestaat uit jonge opslag. Deze bomen zijn te jong om holten voor vleermuizen te bevatten. In de te verwijderen bomen binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. De te slopen bebouwing bestaat voornamelijk uit varkensschuren daarnaast wordt een schuur gesloopt die dienst doet als werk/opslagschuur

De te slopen varkensschuren en werkschuur zijn ongeschikt voor vleermuizen vanwege diverse redenen:

- Slechts korte gedeelten spouwmuur die op diverse plaatsen doortocht, door gaten in de buitenmuren. Daarnaast zijn ook enkele schuren van enkelwandige damwandplaten aanwezig.
- Gebouw is niet bewoond waardoor een ongeschikt microklimaat heerst voor kraam en winterverblijfplaatsen (grote temperatuursverschillen geen warme spouw);
- Ammoniaklucht
- Aanwezigheid van een golfplatendak (slechts één schuur met gedeelte pannendak, hier zijn echter geen sporen van vleermuizen aangetroffen.
- Geen sporen van vleermuizen in de te slopen schuren.

Daarnaast is er op het erf een woonhuis die vele malen geschikter is als verblijfplaats voor vleermuizen, deze woning blijft behouden. Hier bevinden zich diverse mogelijkheden in de spouwmuur onder de pannen en achter boei-boorden en loodslabben.

Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen worden niet verwacht door het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen in de te slopen schuren..

Vliegroute en/of foerageergebied in plangebied.

Het plangebied heeft mogelijk een functie als foerageergebied. In de lufte van de groenstructuren en bebouwing kunnen diverse vleermuissoorten foerageren. Het is mogelijk dat het plangebied deel uitmaakt van een vliegroute voor vleermuizen. De bomen langs de Broezeweg verbinden diverse groenstructuren en erven met elkaar, daarnaast staan ze in verbinding met geschikt foerageergebied langs de doorbraak.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van de verblijfplaats(en) en de functionele leefomgeving van de aanwezige soort(en) dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Geen effecten op verblijfplaatsen

De te slopen bebouwing is ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten.

Vliegroute en foerageergebied niet aangetast

Met de ruimtelijke ontwikkelingen worden geen effecten verwacht op vleermuizen die foerageren en/of een vliegroute hebben. Het plangebied blijft geschikt als foerageergebied. De mogelijke vliegroute langs de Broezeweg blijft behouden

Negatieve effecten op vleermuizen worden uitgesloten, mits rekening wordt gehouden met verlichting.

Verlichting

Op dit moment is in en rondom het plangebied in beperkte mate verlichting aanwezig. Naar verwachting zal de verlichting in de toekomst enigszins toenemen. Een aantal nachtactieve dieren zoals vleermuizen, uilen en marsters, zijn gevoelig voor verstoring door verlichting. Verlichting dient tot een minimum beperkt te worden om negatieve effecten op nachtactieve soorten te voorkomen. Dit kan ondermeer door gerichte verlichting (met leds) aan te brengen, gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting (www.zoogdiervereniging.nl), strooilightbeperkende armaturen toe te passen, of de verlichting gedurende een deel van de nacht uit te schakelen. Indien maatregelen worden genomen om eventuele verstoring door verlichting te voorkomen, zijn geen vervolgstappen noodzakelijk in het kader van de Flora- en faunawet zoals het aanvragen van een ontheffing of een nader onderzoek.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Tabel 1-soorten

In het plangebied kunnen onder andere de volgende algemene zoogdieren voorkomen; egel, vos, hermelijn, wezel, haas, konijn, mol en algemene muizensoorten. Allen staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Tabel 2 en 3-soorten

Mogelijk dat binnen het plangebied steenmarter voorkomt. De soort komt algemeen voor in de omgeving van het plangebied (*bron: Douma et al*). Er zijn echter geen sporen van de soort waargenomen. Het plangebied kan mogelijk een klein onderdeel kunnen uitmaken van zijn territorium. Sporen zijn echter niet aangetroffen binnen het plangebied. Verblijfplaatsen worden niet verwacht binnen het projectgebied.

Zwaardere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. das, boomarter, otter, waterspitsmuis en veldspitsmuis) worden niet verwacht binnen het plangebied vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten (zie bijlage 1).

Tabel 2 en 3-soorten

De steenmarter is een weinig kritische soort die een netwerk van verblijfplaatsen heeft en in een nacht grote afstanden kan afleggen. Er zijn geen verblijfplaatsen van steenmarters of aanwijzingen hiertoe aangetroffen. Voor de steenmarter blijft na de (relatief kleinschalige) ontwikkeling voldoende leefgebied voorhanden. Negatieve effecten op deze soort zijn derhalve niet aan de orde. Andere zwaarder beschermde soorten worden niet in het plangebied verwacht.

Nader onderzoek of aanvragen van een ontheffing voor beschermde grondgebonden zoogdieren is niet van toepassing.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

De aangetroffen vogels in en direct rondom het plangebied vallen onder de groep van algemene broedvogels. Onder andere de volgende vogelsoorten maken gebruik van de locatie: merel, huismus, boerenzwaluw, winterkoning, houtduif, putter, groenling, vink, houtduif, holenduif, spreeuw en ringmus.

Categorie 5

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook in het plangebied voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In

deze situatie gaat het ondermeer om boerenzwaluw (ongeveer 5 paar), spreeuw, ringmus en holenduif.

Categorie 1-4

Huismus

Op het erf zijn meerdere huismussen (50-60) aanwezig. Deze broeden waarschijnlijk groten-deels onder de pannen van het te behouden woonhuis. Aan de woning zijn ook enkele nestkasten voor huismus geplaatst met plek voor zes broedparen, mogelijk broeden hier ook enkele paartjes. Daarnaast zijn ook enkele oudere nesten gevonden in de te slopen opslag/werkschuur. Tevens broeden mogelijk enkele paren in de grote varkensschuur die tevens als opslagschuur gebruikt wordt. Totaal wordt het aantal broedparen op 15-20 paar geschat, waarvan 5-10 broed in de te slopen bebouwing.

Steenuil

Steenuil komt voor in de directe omgeving van het plangebied (eigen bevindingen en waarneming.nl). Het buitengebied van Wierden staat bekend om de relatief hoge dichtheden van deze soort (katoelniekers, Wierden). Op het erf zelf zijn geen waarnemingen of sporen van steenuil waargenomen. Met de ontwikkeling worden geen negatieve effecten op deze soort verwacht.

Effecten en ontheffing

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden, tenzij nader onderzoek heeft uitgewezen dat broedvogels afwezig zijn.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Categorie 5

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaar rond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook in het plangebied voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het ondermeer om boerenzwaluw, spreeuw, ringmus en holenduif. Het gaat voor deze soorten echter om een beperkt aantal broedparen. In de omgeving van het plangebied komt daarnaast veel potentieel geschikt en alternatief leefgebied voor deze soorten voor. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is bij deze categorie 5-soorten geen sprake.

Advies Boerenzwaluw

Geadviseerd wordt om in de toekomstige situatie kunstnesten voor boerenzwaluw aan te bieden. Dit is echter geen verplichting vanuit de Flora- en faunawet, maar een advies. Het is zeer moeilijk een betrouwbaar beeld te krijgen van de stand van boerenzwaluwen, en de ontwikkelingen die deze soort doormaken. De voorkeur van boerenzwaluwen voor gebouwen als melkveestallen, manegegebouwen en dergelijke maken dat de soort bij reguliere vogeltellingen nauwelijks wordt geteld. Door veranderingen in de bedrijfsvoering bij veel boerderijen is boerenzwaluw in West-Europa teruggegaan. Sinds de jaren negentig lijkt de populatie in ons land redelijk stabiel. (Bron: Vogelbescherming). Door het aanbieden van kunstnesten wordt boerenzwaluw een handje geholpen. Nesten kunnen besteld worden via Vivara (www.vivara.nl) en Waveka (www.waveka.nl).

Categorie 1-4

Huismus

Maatregelen zijn noodzakelijk

In de te slopen schuren zijn naar verwachting 5-10 broedparen huismus aanwezig. Met de ruimtelijke ontwikkelingen wordt de functionaliteit van deze verblijfplaatsen aangetast en zijn

negatieve effecten te verwachten op huismus. Verwacht wordt dat met het uitvoeren van een aantal (voorzorgs)maatregelen negatieve effecten op huismus, en daarmee overtreding van de Flora- en faunawet, kan worden voorkomen. Deze maatregelen richten zich op het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen tijdens en na de uitvoering van de werkzaamheden en het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Op deze manier blijft de functionele leefomgeving en de gunstige staat van instandhouding behouden.

Uitvoeringsperiode

De sloopwerkzaamheden dienen buiten het meest kwetsbare broedseizoen van huismussen uitgevoerd te worden. Het broedseizoen van de huismus loopt globaal van eind maart tot half augustus en de soort kan meerdere legfels per jaar voortbrengen. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht het tijdstip. De beste periode voor uitvoering van de sloopwerkzaamheden is voor de huismus daarom vanaf september tot maart. Indien geen broedsels in de te slopen schuren aanwezig zijn, kan wel gewoon binnen het broedseizoen gesloopt worden.

Aanbieden nieuwe verblijfplaatsen

Om ervoor te zorgen dat zowel tijdens als na de sloop verblijfplaatsen voor huismus aanwezig blijven, moeten vroegtijdig verblijfplaatsen aangeboden worden. Het beste kan dit op kort termijn uitgevoerd worden, zodat de huismussen genoeg tijd hebben om deze te ontdekken. Het gaat om het ophangen van nestkasten of het plaatsen van vogelvides. Deze kasten dienen plek te bieden aan minstens 20 paartjes (overcompensatie). Huismussen staan bekend als koloniebroeders en de kasten dienen dan ook bij elkaar in de buurt opgehangen te worden. Daarnaast kunnen vogelvides in de te handhaven of nieuw te bouwen woning(en) geplaatst worden. Een vogelvide voldoet bouwtechnisch en juridisch aan dezelfde eisen als vogelschroot (vogel- en muiswering), maar maakt de onderste rij dakpannen juist geschikt als nestplaats voor huismussen en andere kleine vogels. Essentieel is ook dat in de omgeving van de nestlocaties voldoende dekking

aanwezig blijft in de vorm van dichte bosschages met voldoende voedsel.

Maatregelen vastleggen in een ecologisch werkprotocol

Het uitvoeren van deze maatregelen is maatwerk en vraagt om veel kennis van huismussen. De maatregelen zullen nader uitgewerkt moeten worden. Geadviseerd wordt om dit uit te (laten) werken in een ecologisch werkprotocol. Dit document kan tevens dienen als onderbouwing en garantie dat de werkzaamheden zorgvuldig conform de Flora- en faunawet worden uitgevoerd. Zowel het opstellen van het werkprotocol als de eventuele begeleiding van de werkzaamheden dienen, conform de eisen van het Ministerie van EL&I (het bevoegd gezag bij de Flora- en faunawet), uitgevoerd te worden door een ter zake kundige op het gebied van huismus.

Indien bovenstaande maatregelen niet mogelijk / wenselijk zijn, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Daarbij wordt opgemerkt dat het door recente jurisprudentie niet meer mogelijk is om bij een ruimtelijke ontwikkeling als deze, een ontheffing te verkrijgen. Om die reden dient overtreding van de Flora- en fauna te worden voorkomen door genoemde maatregelen uit te voeren.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Voorkomen en functie

Amfibieën

Een aantal soorten, zoals bruine kikker en gewone pad en mogelijk kleine watersalamander, kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Buiten het plangebied zijn diverse watergangen aanwezig die gebruikt kunnen worden als voortplantingsbiotoop. Mogelijke (strikt) beschermde soorten worden gezien het biotoop en bekende verspreidingsgebied niet binnen het plangebied verwacht.

Reptielen

(Beschermde) reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen en binnen het plangebied ontbreekt geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden. Reptielen worden niet verwacht binnen het plangebied.

Vissen

Binnen het plangebied zijn geen waterelementen aanwezig, Vissen zijn niet aanwezig binnen het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een (tijdelijke) verstoring van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Het gaat om vermoedelijk (zeer) kleine aantallen. Van negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Genoemde soorten zijn licht beschermd en vrijgesteld van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen. Er worden geen effecten verwacht op reptielen en vissen.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing voor amfibieën, reptielen en vissen.

5.5 Ongewervelden

Voorkomen en functie

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat het plangebied voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek naar ongewervelden is niet van toepassing.

6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1 Natura 2000-gebieden en EHS

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden. Gezien de aard en de zeer geringe omvang van het voornemen worden met de ruimtelijke ontwikkeling geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden verwacht. Een toetsing aan de natuurbeschermingswet is niet noodzakelijk.

Het projectgebied grenst aan EHS-gebied. Het gebied ten noorden en oosten van het plangebied (langs de doorbraak) is aangewezen als nieuwe natuur gerealiseerd. Met de voorgenomen kleinschalige ontwikkeling worden negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS echter uitgesloten. Er vinden geen ontwikkelingen plaats in de EHS. Daarnaast vinden geen ontwikkelingen plaats (significante toename van geluid, vermessing etc) die negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS kunnen hebben. Een EHS- toetsing is niet noodzakelijk.

6.2 Beschermde soorten

Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde soorten broedvogels en vleermuizen.

Tabel 1-soorten

Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat voor tabel 1-soorten weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht (bijlage 1). Nader onder-

zoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

Tabel 2 en 3-soorten

Geconcludeerd wordt dat het plangebied tevens een geschikt leefgebied vormt voor een aantal strikter beschermde diersoorten in het kader van de Flora- en faunawet. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten op vleermuizen verwacht. Verblijfplaatsen worden niet verwacht in de te slopen bebouwing (mogelijke) foerageergebieden blijven behouden. Wel dient rekening gehouden te worden met verlichting met betrekking tot vleermuizen. Verlichting dient tot een minimum beperkt te worden om negatieve effecten op nachttactieve soorten te voorkomen (zie paragraaf 5.2.1).

Huismus

In de te slopen schuren zijn naar verwachting 5-10 broedparen huismus aanwezig. Met de ruimtelijke ontwikkelingen wordt de functionaliteit van deze verblijfplaatsen aangetast en zijn negatieve effecten te verwachten op huismus. Verwacht wordt dat met het uitvoeren van een aantal (voorzorgs)maatregelen negatieve effecten op huismus, en daarmee overtreding van de Flora- en faunawet, kan worden voorkomen. Deze maatregelen richten zich op het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen tijdens en na de uitvoering van de werkzaamheden en het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Door het nemen van maatregelen blijft de functionaliteit en de gunstige staat van instandhouding behouden.

Indien het niet mogelijk / wenselijk aanvullende maatregelen te nemen dient een ontheffing aangevraagd te worden. Daarbij wordt opgemerkt dat het door recente jurisprudentie niet meer mogelijk is om bij een ruimtelijke ontwikkeling als deze, een ontheffing te verkrijgen. Om die reden dient overtreding van de Flora- en fauna te worden voorkomen door genoemde maatregelen uit te voeren. De maatregelen zullen nader uitgewerkt moeten worden in een ecologisch werkprotocol. Dit

document kan tevens dienen als onderbouwing en garantie dat de werkzaamheden zorgvuldig conform de Flora- en faunawet worden uitgevoerd. Zowel het opstellen van het werkprotocol als de eventuele begeleiding van de werkzaamheden dienen, conform de eisen van het Ministerie van EL&I (het bevoegd gezag bij de Flora- en faunawet), uitgevoerd te worden door een ter zake kundige op het gebied van huismus.

6.3 Broedvogels vragen om aandacht bij uitvoering

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen² uitgevoerd mogen worden, tenzij heeft uitgewezen dat broedende vogels niet aanwezig zijn.

6.4 Advies boerenwaluw

Geadviseerd wordt om in de toekomstige situatie kunstnesten voor boerenwaluw aan te bieden. Dit is echter geen verplichting vanuit de Flora- en faunawet, maar een advies. Het is zeer moeilijk een betrouwbaar beeld te krijgen van de stand van boerenwaluwen, en de ontwikkelingen die deze soort doormaken. De voorkeur van boerenwaluwen voor gebouwen als melkveestallen, manegegebouwen en dergelijke maken dat de soort bij reguliere vogeltellingen nauwelijks wordt geteld. Door veranderingen in de bedrijfsvoering bij veel boerderijen is boerenwaluw in West-Europa teruggelopen. Sinds de jaren negentig lijkt de populatie in ons land redelijk stabiel. (Bron: Vogelbescherming). Door het aanbieden van kunstnesten wordt boerenwaluw een handje geholpen. Nesten kunnen besteld worden via Vivara (www.vivara.nl) en Waveka (www.waveka.nl).

6.5 Eindconclusie

De voorgenomen ontwikkeling (sloop diverse veestallen) kan doorgang vinden vanuit de Flora- en faunawet, mits rekening wordt gehouden met verlichting ten opzichte van vleermuizen en aanvullende maatregelen genomen worden voor huismus (paragraaf 5.3)

6.6 Samenvatting

In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de resultaten van (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied, de effecten op deze soorten en de te nemen stappen.

² In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Tabel 1. Resultaten aanwezige beschermde flora en fauna binnen het plangebied

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compense- rende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Vaste verblijfplaats / foerageergebied	Aantasting leefgebied,, tijdelijk verstoring	Nee	Zorgplicht
1	Algemene amfibieën	Landbiotoop/overwinteringbiotoop	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring	Nee	Zorgplicht
3	Vleermuizen	Mogelijk foerageergebied, vlieg- route	Geen,mogelijk foerageergebied en vliegroute blijft behouden	Nee, mits	Verlichting beperken
V	Vogels	Broedlocatie / foerageergebied	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	Zorgplicht , werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V5	Vogels–categorie 5	Broedlocatie / foerageergebied	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	Zorgplicht , werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V1-4	Huismus	Broedlocatie / foerageergebied	Aantasting functionaliteit verblijf- plaats	Nee	Zorgplicht, uitvoeren maatregelen en opstellen werk- protocol

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren*. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., D. Klees, G. Muskens, 2010. *De steenmarter*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C, & J.B.M. Thissen, 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. KNNV / Contactgroep Zoogdiereninventarisatie, Utrecht / Arnhem.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

[www. zoogdiervereniging.nl](http://www.zoogdiervereniging.nl)

BIJLAGE 1 DE FLORA EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.